

Mondiale en interculturele vorming in de eindtermen

Aandacht hebben voor het beeld en het respect dat jongeren opbouwen voor elkaar en voor anderen is belangrijk in de persoonsontwikkeling van een individu. Dit wordt ook erkend in de eindtermen voor het secundair onderwijs die de dienst voor onderwijsontwikkeling opstelde (<http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/secundair/index.htm>). Hieronder staan enkele doelstellingen op een rijtje die bereikt kunnen worden als men werkt rond mondiale vorming en interculturaliteit in de klas. We sommen slechts enkele vakoverschrijdende eindtermen op, want anders zou de lijst veel te lang worden.

Opvoeden tot burgerzin

Eerste graad: De leerlingen kunnen op een verdraagzame manier omgaan met verschillen in geslacht, huidskleur en etniciteit.

Tweede graad: herkennen vooroordelen en discriminerend optreden bij zichzelf, bij anderen en in de media.

Derde graad: kunnen met enkele voorbeelden aantonen dat de mondiale dimensie in onze samenleving steeds explicieter wordt op o.m. politiek, economisch en cultureel vlak en dat deze evolutie voordelen biedt maar ook problemen en conflicten oplevert.

Sociale vaardigheden

Eerste graad: De leerlingen kunnen respect en waardering voor anderen opbrengen: de eigenheid van medeleerlingen accepteren en waarderen.

Tweede graad: De leerlingen accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie.

Derde graad: De leerlingen ontdekken de voor- en nadelen van verschillende relatievormen in verschillende contexten en maken op basis daarvan keuzes.

Muzisch - creatieve vorming

Tweede graad: De leerlingen exploreren muzisch-creatieve uitingen zoals muziek, toneel, literatuur, dans, schilder- en bouwkunst, design, interieurs, mode en kleding, gebruiksvoorwerpen enz. als elementen die het cultuurbeeld van een gemeenschap mee bepa-

len: als statussymbool, als uiting van een persoonlijke esthetische smaak of als functioneel element.

Derde graad: De leerlingen ervaren muzisch-creatieve uitingen als een verrijkende inspiratie om te functioneren in de eigen leefwereld en om zich te kunnen inleven in die van anderen

Gezondheidseducatie

Derde graad: De leerlingen tonen respect voor zichzelf en anderen zoals personen met een andere gaardheid, uit andere etnische groepen, uit andere culturen en met andere denkwijzen en overtuigingen.

Milieueducatie

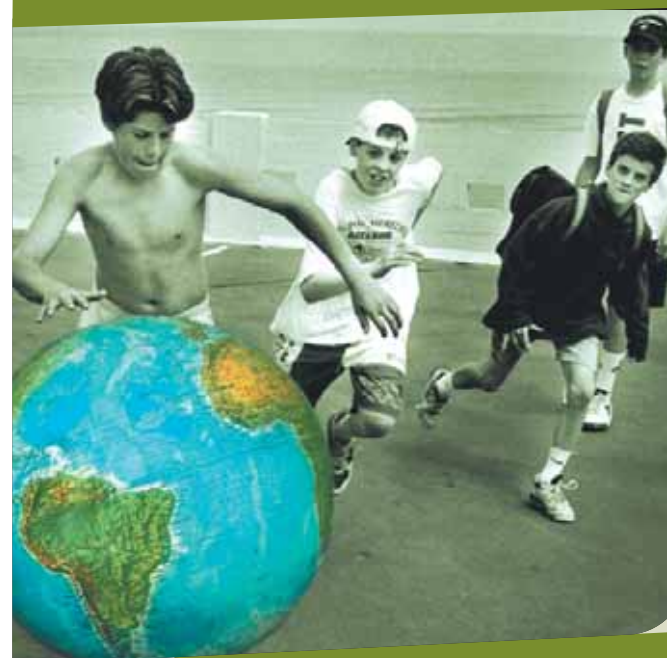
Eerste graad: De leerlingen illustreren hoe mensen uit verschillende culturen op verschillende wijzen met planten en dieren omgaan.

Tweede graad: De leerlingen beseffen dat mensen met andere historische, socio-economische of culturele achtergrond de natuur en een landschap anders kunnen ervaren.

Derde graad: De leerlingen hebben bij het kopen van goederen en verbruiken van diensten oog voor nieuwe milieuvriendelijke alternatieven of kleinschalige initiatieven in het kader van een duurzame ontwikkeling

Verdere informatie kan verkregen worden op volgend adres: kleurbekennen@btccctb.org of op de website van Kleur Bekennen: www.kleurbekennen.be

Tips voor het mondiaal en intercultureel werken in het secundair onderwijs

Beste leerkracht,

Je gaat intercultureel of mondiaal werken in je klas. Dit is een belangrijke stap in de opvoeding van jongeren tot wereldburgers. Jouw houding als leerkracht is hierbij van cruciaal belang. Als leerkracht heb je namelijk een grote invloed op het beeld dat jongeren ontwikkelen over anderen. Deze folder helpt je op weg. Je vindt er bondige informatie over de beeldontwikkeling bij jongeren, maar vooral ook tips die kunnen helpen om in je klas aan de slag te gaan. Tot slot krijg je een overzicht van de eindtermen die bereikt kunnen worden door mondiale vorming.

Beeldontwikkeling bij jongeren

Wanneer je met jongeren aan de slag gaat rond mondiale vorming of intercultureel onderwijs is het belangrijk rekening te houden met de (zelf)beeldontwikkeling van de adolescent. Jouw houding als leerkracht is immers belangrijk.

Jongeren in het secundair onderwijs komen terecht in hun **adolescentie**. Dit is een periode van **identiteitscrisis**. Adolescenten worden onafhankelijk van hun thuis en daarbij zijn ze vaak beschaamd en trots tegelijk over hun **afkomst**. De adolescentie is een **periode van verandering** op lichamelijk, sociaal en emotioneel vlak. Men is sterk bezig met overeenkomsten en verschillen tussen 'hoe ik mezelf wil zien' en 'hoe ik door anderen gezien wordt'. De groepen waartoe jongeren behoren zijn belangrijk voor hun identiteitsontwikkeling. Dit noemt men de referentiegroepen. Jongeren behoren meestal tot meer dan één referentiegroep. Jongeren kunnen positieve aspecten van verschillende **referentiegroepen** samen nemen en

er een uniek geheel van maken. Ze hoeven dus niet te kiezen tussen een Turkse en Belgische cultuur, of tussen een kleinburgerlijk en progressief milieu. Jongeren zullen zo een persoonlijkheid vormen met elementen uit de verschillende culturen en milieus waartoe ze behoren.

Net omdat adolescenten in volle verandering zijn en hun zelfbeeld en identiteit in deze fase vorm krijgt, is het belangrijk om hen respect en interesse voor anderen in de wereld bij te brengen. Volwassenen blijven hierbij een rol spelen. De ogen van adolescenten openen naar andere culturen en wereldproblemen is nodig om ze op weg te helpen naar wereldburgerschap.

Tips om aan een goede beeldvorming te werken in het secundair onderwijs

Neem de verscheidenheid in de klas en in de wereld als uitgangspunt.

Het is belangrijk om jongeren te leren dat mensen **gelijkwaardig** zijn, ook al verschillen ze in kleur, taal of religie. Wellicht toon je dit in de klas door de leerlingen er regelmatig op te wijzen dat we als Westerlingen niet beter zijn dan andere mensen of culturen. Daarnaast kan je aantonen dat niet alleen in de klas en in België **verschillende culturen** aanwezig zijn maar dat dit ook in andere landen in de wereld zo is. Let er op om telkens zowel verschillen als overeenkomsten te tonen.

Geef een genuanceerd en veelzijdig beeld van andere culturen.

Exotiserende beelden van een andere cultuur zijn te vermijden. Je laat best het **gewone en dagelijkse leven** aan bod komen. Bespreek **positieve en negatieve** elementen, bijvoorbeeld zowel armoede als het initiatief van mensen ter plaatse; zowel mooie natuur als bevulde steden...

Vertel over de individuele situatie van mensen uit een andere cultuur.

Door individuele jongeren in hun eigen context te bespreken, geef je aandacht aan de eigenheid van elke persoon. Ga zoveel mogelijk op zoek naar getuigenissen van jongeren uit een andere cultuur.

Laat mondiale thema's in al hun complexiteit aan bod komen.

Vele problemen komen voort uit **meerdere oorzaken**. Voor armoede zijn er bijvoorbeeld oorzaken te zoeken in de politieke geschiedenis, maar ook in klimatologische aspecten zoals droogte.

Vermijd stereotypen en veralgemeningen.

Probeer veralgemeningen te vermijden, zowel over de eigen als over andere culturen. Vanuit veralgemeningen kunnen stereotypen groeien. Zij vormen dan weer de basis van **discriminerend gedrag**. Geef daarom altijd aan voor wie een uitspraak wel geldt en voor wie niet.

Wissel eens van perspectief.

Wees er van bewust dat je meestal praat vanuit een Westers perspectief. Probeer samen met de leerlingen bepaalde zaken eens vanuit een ander perspectief te bekijken. **Beschrijf culturen** bijvoorbeeld neutraal en leg ze vergelijkend naast elkaar. Dan werk je vanuit een **multicultureel perspectief**. Toon daarbij steeds aan dat 'anders' niet 'slechter' of 'beter' betekent.

Betrek de jongeren actief in de vorming.

Stimuleer jongeren om assertief te zijn door in te spelen op hun opmerkingen. Ze hebben zich al een beeld gevormd over anderen en nemen een houding aan die

bij dat beeld hoort. Vertrek dan ook zoveel mogelijk van hun denkpatronen en **bespreek hun houding** op een niet-verwijtende manier. Bespreek openlijk racisme en ga in op **zowel discriminerende als respectvolle opmerkingen**. Doorprik op die manier stereotype beelden en pleit voor een open en respectvolle houding.

Laat de jongeren stilstaan bij hun eigen denkpatronen.

Probeer met de jongeren los te komen van hun eigen manier van denken. Laat ze kritisch kijken naar zichzelf en stilstaan bij het eigen gedrag en vooroordelen en bij wat het Westen doet in de wereld. Bekijk video-materiaal of mediabeelden kritisch. Laat de jongeren aanvoelen dat er dingen zijn in andere culturen die wij niet kunnen begrijpen of verklaren en benadruk daarbij dat dit niet erg is.

Bekijk de lesmaterialen die je gebruikt kritisch.

Doorprik stereotypen in lesmaterialen en vul een eenzijdig beeld en ontbrekende elementen aan. Kleur Bekennen vindt het belangrijk dat je als leerkracht met goed lesmateriaal aan de slag kan. Daarom worden de educatieve materialen uit het documentatiecentrum van Kleur Bekennen nagekeken op hun kwaliteit. We baseren ons hiervoor op kwaliteitsnormen van de Vlaamse Onderwijs Raad en letten er op dat een correcte beeldvorming gebruikt wordt.

Let op je eigen woorden

Gebruik neutrale taal.

Vermijd woorden met een negatieve connotatie (vb. 'neger') en verkleinwoorden, want ze kunnen een gevoel van minderwaardigheid doen ontstaan. Kies voor de **correcte benaming van volkeren** (vb. Moslims in plaats van Mohammedanen). Jongeren geven snel een positieve of negatieve waarde aan verschil. Taal kan dit beïnvloeden. Het gaat dus niet alleen om welk **woord** gebruikt wordt, maar om de **intonatie**.

Vermijd 'zwart - wit' en 'wij - zij' voorstellingen.

Zwart-wit voorstellingen maken het immers moeilijk een herkenningspunt te vinden in de ander. Deze herkenning is nodig om een gevoel van **verbondenheid** te creëren.

Geef iedereen een plaats.

Geef jongeren de **ruimte om te praten** over hun eigen thuiscultuur en om een eigen mening te vormen. Denk bij een opdracht steeds aan jongeren die uit de boot zouden kunnen vallen.

Benoem een continent niet als land.

Afrika en Amerika worden soms benoemd als zijnde een land. Probeer het te vermijden want dit geeft jongeren het beeld dat deze continenten bestaan uit één cultuur en niet uit verschillende landen en culturen.

